

فیزیک - دهم تجربی

فصل ۱ - اندازه‌گیری

تنظیم: احسان توکلی

فصل اول - قسمت اول: فیزیک دانش بنیادی

- ۱ در چه صورت یک مدل یا نظریه فیزیکی بازنگری می‌شود؟ مثال بیاورید.

جواب: در صورتی که نتایج آزمایش‌ها جدید نبته به آزمایش‌ها قبلی تعییر کند.

مانند مدل اتم - دالتون (میریلیار) - سون (لیک کشمکش) - رادرفورد (مدل هسته ایک) - بور (مدل سیراک) - شرودینگر (مدل ابرالکترون)

- ۲ فیزیک علمی تجربی است، بنابراین لازم است قوانین، مدل‌ها و نظریه‌های فیزیکی توسط آزمایش مورد آزمون قرار گیرد.

- ۳ ویژگی آزموری‌بندی و اصلاح نظریه‌ها فنزیلی نقطه قوت دانش فیزیک است.

- ۴ مدل‌ها و نظریه‌های فیزیک در طول زمان همواره معتبر نیستند.

- ۵ شرودینگر (مدل ابرالکترون) جدیدترین مدلی که برای ساختار اتم مطرح شده است، مدل اتمی است.

- ۶ اصطلاح اصل چیست و تفاوت آن را با قانون بیان کنید؟

جواب: اصل فنزیلی هم مثل قانون فنزیلی ارتباط بین بعضی کمیت‌ها فنزیلی را ندارد من دهد؛ ولی تفاوت اصل با قانون فنزیلی آن است

که اصل دامنه محدودتر است از پریده فنزیلی را شامل من شود
دانشمندان برای بیان قوانین فنزیلی اغلب از گزاره‌های کلی و در عین حال مختصر استفاده می‌کنند.

فصل اول - قسمت دوم: مدلسازی در فیزیک

- ۱ مدلسازی در فیزیک به چه معناست؟ مثال بزنید؟

به ضرایبی که طرح آن یک پریده فنزیلی را حد مکان ساده و آرامانی کنیم، برسی و تحلیل آن اکمال پذیر شود مدل‌زک من گویند.

- ۲ در هنگام مدلسازی به چه نکته‌ای باید توجه کرد؟

۱- از عوامل جزئی تر چشم پوشی من کنیم (عواملی که تاثیرگذاری دارند).

۲- عوامل اصلی باید مدنظر گرفته شوند.

حرکت توپ بسکتبال در هوا را مدلسازی کنید؟ عواملی که باعث پیچیدگی می‌شوند را نام ببرید؟

توضیح	آیا از این عامل چشم پوشی می‌کنیم؟	عواملی که کم یا زیاد در حرکت توپ بسکتبال مؤثرند.
توپ را به صورت یک جسم نقطه‌ای فرض می‌کنیم.	بله	توپ یک کره کامل نیست و برجستگی‌ها و درزهایی دارد.
اثر چرخش توپ در حرکت توپ چندان زیاد نیست.	بله	توپ در طول مسیر به دور خود می‌چرخد.
فرض می‌کنیم توپ در شرایط خلا پرتاب شده است.	بله	هوای برابر حرکت توپ مقاومت می‌کند (نیروی مقاومت هوایی).
وزن عامل مهمی در مسیر حرکت توپ است. اگر وزن را نادیده بگیریم، توپ به جای مسیر منحنی باید بر مسیر مستقیم حرکت کند.	خیر	وزن توپ، نیرویی است که کره زمین در تمام مسیر بر توپ وارد می‌کند.
این تغییرات خیلی کم و نامحسوس است.	بله	وزن توپ در طول مسیر تغییر می‌کند.
این عامل مستقیماً در مسیر حرکت تأثیرگذار است. مهم‌ترین عاملی که باعث می‌شود توپ وارد سبد شود یا نشود همین است.	خیر	اندازه تندی اولیه و جهت پرتاب اولیه

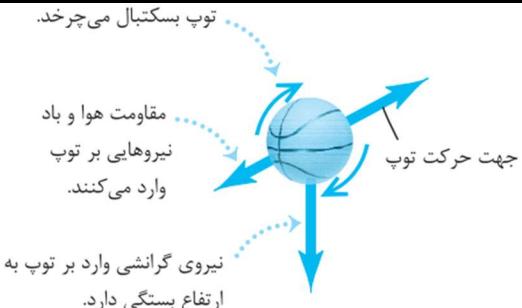
۱

۲

۳

(ب) مدل آرمانی توپ بسکتبال

(الف) توپ بسکتبال در هوا

- در مدل سازی سقوط یک برگ پهنه درخت (مانند برگ چنار) از لحظه جداسدن تا رسیدن به زمین با چشم پوشیدن از(a).... و مد نظر قرار گرفتن(b)..... و(c).... به یک مدل آرمانی نزدیک می شویم. a، b و c کدام‌اند؟
- (۱) (a)- مقاومت هوا، (b)- حرکت چرخشی، (c)- نیروی وزن
 - (۲) (a)- مقاومت هوا، (b)- تغییر وزن برگ با فاصله از سطح زمین، (c)- نیروی وزن
 - (۳) (a)- تغییر وزن برگ با فاصله از سطح زمین، (b)- مقاومت هوا، (c)- نیروی وزن
 - (۴) (a)- نیروی وزن، (b)- تغییر وزن برگ با فاصله از سطح زمین، (c)- مقاومت هوا

۴

فصل اول - قسمت سوم: کمیت‌های فیزیکی و یکا

۱- در علم فیزیک اساس،تغیره و آندازه گیری است.

۲- کمیت فیزیکی را تعریف کنید؟

در فیزیک هر چیزی که بتوان اندازه گیری کرد کمیت فیزیکی نام دارد. مانند: جرم، تندی، نیرو، زمان و ...

۳- یکار را تعریف کنید؟

برای این که بتوان اندازه یابی چیز را به عدد بیان نماییم باید مقدار معین و قراردادک از همان کمیت داریم به این مقدار یک واحد منحصر به فرد.

۴- ویژگی‌های یکای مناسب؟

۱- تغییر نیز برآورد نماید. ۲- در هر چیزی که مختلف چیزیست باز تغییر را مشاهده باشد.

۵- کمیت نرده ای را تعریف کنید؟ و مثال بیاورید؟

کمیت‌هایی که می‌توان باید عدد و یکای متسابق نشان داد. مانند: جرم، حجم، زمان، طول و ...

۶- کمیت برداری را تعریف کنید؟ و مثال بیاورید؟

کمیت‌هایی که علاوه بر عدد و یکای متسابق باشد. مانند: جایه جایی، سرعت، نیرو و ...

۵

www.my-dars.ir

مشخص کنید کدامیک از کمیت‌های زیر برداری و کدامیک نرده ای هستند؟

شتاب، جریان الکتریکی، مسافت پیموده شده، وزن، جایه جایی، جرم، سرعت، انرژی

۶

۷- یکا و کمیت‌های اصلی را نام ببرید؟

در حالته کلی هفت کمیت اصلی داریم.

۷

کمیت	طول	جرم	زمان	کثیف	مقدار ماده	جریان الکتریکی	شدت روشابیر
نام یکا	متر	کیلوگرم	ثانیه	کلوین	مول	آمپر	کندلا (شمع)
نماد یکا	m	kg	s	K	mol	A	cd

۶) یکا و کمیت‌های فرعی را نام ببرید؟

کمیت‌هایی که یکای آن جزو ۷ کمیت اصلی نباشد را یکای فرعی می‌گویند.

کمیت	تدی و سرعت	نیرو	فشار	انزکس	تعان	گرمک ویره
نام یکا	m/s	نیوتون (N)	پascال (P)	ژول (J)	وات (W)	$\frac{J}{kgK}$
نماد یکا	m/s	$kg\ m\ s^{-2}$	$kg\ m\ s^{-3}$	$kg\ m\ s^{-1}$	$kg\ m\ s^{-2}$	$\frac{m^2}{s^3\ K}$

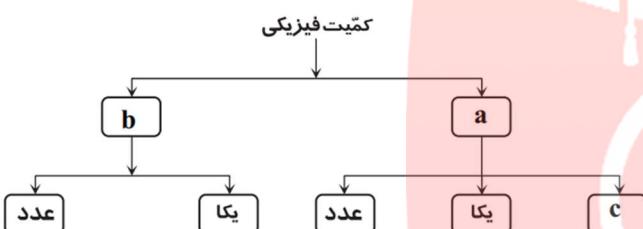
کدامیک از عبارت‌های زیر صحیح و کدامیک غلط است؟

فاصله بین دو نیپ یکای مناسبی برای اندازه گیری زمان است.

فاصله بین نوک انگشتان تا یینی یکای مناسبی برای اندازه گیری طول است.

۸

۷) در نقشه مفهومی زیر a, b و c به ترتیب از راست به چپ با کدام گزینه کامل می‌شود؟

(۱) اصلی - فرعی - برداری

(۲) برداری - اصلی - جهت

(۳) برداری - نرده‌ای - فرعی

(۴) برداری - نرده‌ای - جهت

۹

تعریف کنید؟

طول: ص ۸ کتاب

جرم: ص ۹ کتاب

زمان: ص ۹ کتاب

یکای نجومی: میلیارد خاصله زمین ۰ خورشید

سال نوری: مسافت که نور در مدت یک ثانیه در خالق می‌پیماید

بازه زمانی: خاصله بین شروع و پایان یک رویدار

آهنگ کمیت فیزیکی: تصریح کمیت فیزیکی نباید به زمان را آهنگ آن کمیت می‌نماید.

۱۰

فصل اول - قسمت چهارم: اندازه گیری و دستگاه بین المللی - تبدیل یکاها

۸) روش تبدیل زنجیره‌ای را تعریف کنید؟

در حل مسائل فیزیک کارم ایست یکای کمیت را به روش تبدیل زنجیره‌ای تبدیل کنیم.

۹) سازگاری یکاها را تعریف کنید؟

ارتباط بین یکاها که فیزیک را وضیع نوشتیم باید در دو طرف سازگاری داشته باشیم.

۱۱

۱۰) پیشوند یکاها؟

اگر اندازه‌ها که لرفته شده خیلی بزرگ باشند از پیشوند یکاها استفاده می‌کنند.

جدول صفحه بعد.

۱۲

پیشوندهای بزرگ کننده			پیشوندهای کوچک کننده			
ضریب تبدیل	نماد	پیشوند	ضریب تبدیل	نماد	پیشوند	
10^1	da	دکا	10^{-1}	d	دسی	
10^2	h	هکتو	10^{-2}	c	سانتی	
10^3	k	کیلو	10^{-3}	m	میلی	
10^6	M	مگا	10^{-6}	μ	میکرو	
10^9	G	گیگا	10^{-9}	n	نانو	
10^{12}	T	ترا	10^{-12}	p	پیکو	
10^{15}	P	پتا	10^{-15}	f	فمتو	
10^{18}	E	اگزا	10^{-18}	a	آتو	
10^{21}	Z	زتا	10^{-21}	z	زپتو	
10^{24}	Y	یوتا	10^{-24}	y	یوکتو	

$4/9 \times 10^8$ (۴)	$4/9 \times 10^{-8}$ (۳)	$4/9 \times 10^6$ (۲)	$4/9 \times 10^{-6}$ (۱)	۱۳
-----------------------	--------------------------	-----------------------	--------------------------	----

4000×10^{-4} (۴)	4000×10^{-3} (۳)	4000×10^{-2} (۲)	4000×10^{-1} (۱)	۱۴
---------------------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------	----

نماد گذاری علمی؟				۱۵
در مواردی که تعداد صفرهای اندازه گیری شده زیاد باشد از نمادگذاری علمی استفاده منکریم. یک رقم قبل اعشار بقیه بعد اعشار * توان ۱۰				
$0/00052\text{ kg}$ → رقم ممیز را به جلو می‌کشیم. $5/2 \times 10^{-4}\text{ kg}$ 3920000 m → رقم ممیز را عقب می‌بریم. $3/92 \times 10^7\text{ m}$				

کدام گزینه $4650\text{ }\mu\text{m}$ را بر حسب کیلومتر به صورت نماد گذاری علمی نشان می‌دهد؟				۱۶
$4/65 \times 10^{-12}$ (۴)	4650×10^{-9} (۳)	465×10^{-8} (۲)	$4/65 \times 10^{-6}$ (۱)	

- طول بدن یک مگس تقریباً 0.0051 m است. این مقدار بر حسب میکرون و به صورت نماد علمی کدام است؟				۱۷
$0/51 \times 10^7$ (۴)	$5/1 \times 10^6$ (۳)	$5/1 \times 10^3$ (۲)	$0/51 \times 10^4$ (۱)	

از شلنگ آب با آهنگ $125\text{ cm}^3/\text{s}$ خارج می‌شود. این آهنگ را به روش تبدیل زنجیره‌ای بر حسب یکای لیتر بر دقیقه (L/min) بنویسید. هر لیتر معادل $1000\text{ }\text{سانتی متر مکعب}$ است.				۱۸
---	--	--	--	----

یک «خروار» برابر ۱۰۰ «من تبریز» و هر «من تبریز» معادل ۴۰ «سیر» است. باری از گندم به جرم ۱۰ خروار، چند سیر است؟

۴۰۰۰

۴۰۰۰

۱۰۰۰

۱۰۰

۱۹

سریع‌ترین رشد گیاه متعلق به گیاهی موسوم به هسپرولیو کا است که در مدت ۱۴ روز، $\frac{3}{7}$ متر رشد می‌کند.
آهنگ رشد این گیاه بر حسب میکرومتر بر ثانیه چقدر است؟

۲۰

برای خنک‌کردن دستگاهی، باید آب با آهنگ $9/00 \times 10^3 \text{ L/min}$ از داخل دستگاه عبور کند. این آهنگ را با استفاده از روش زنجیره‌ای بر حسب یکای cm^3/s به دست آورید.

۲۱

تبدیل یکاهای زیر را انجام دهید!

$$5 \frac{\text{nm}}{\text{h}} = \frac{\text{m}}{\text{min}}$$

$$\frac{3}{4} \frac{\text{mgr}}{\text{cm}^2} = \frac{\text{kgr}}{\text{km}^2}$$

$$0.04\mu\text{m} = \dots \text{nm}$$

$$72 \frac{\text{km}}{\text{h}} = \dots \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

$$5 \times 10^{-4} \text{mm}^2 = \dots \mu\text{m}^2$$

$$400 \frac{\text{Kg}}{\text{m}^3} = \dots \frac{\text{g}}{\text{Lit}}$$

ماهی درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

فصل اول – قسمت پنجم: اندازه گیری

در اندازه گیری کمیت‌های فیزیکی مانند طول، جرم، زمان و غیره وجود ندارد.

۲۳

۱- چگونه می‌توان خطای اندازه گیری را کاهش داد؟

۲- با انتخاب وسیله‌های دقیق و روش‌های صحیح می‌توان خطای اندازه گیری را کاهش داد.

۳- عوامل موثر بر افزایش دقت اندازه گیری را نام ببرید؟

۱- دقت وسیله اندازه گیری

۲- مهارت شخص آزمایشگر

۳- تعداد رفعات آزمایش

۲۴

دقت خط کشی که تا میلی متر مدرج شده از دقت خط کشی که تا سانتی متر مدرج شده است.

- دانش آموزی در پنج بار اندازه گیری طول میله ای، اعداد ۷۳cm، ۷۴cm، ۸۲cm، ۷۳cm و ۷۵cm را ثبت نموده است. طول میله را به چه صورت باید گزارش کرد؟

۷۵cm (۴)

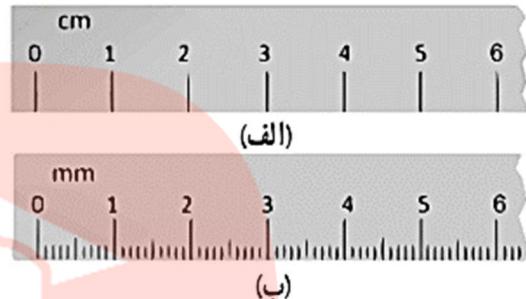
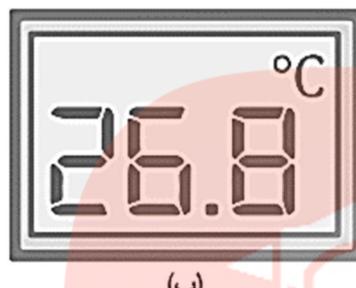
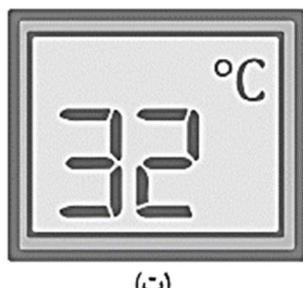
۷۴cm (۳)

۷۳cm (۲)

۷۲cm (۱)

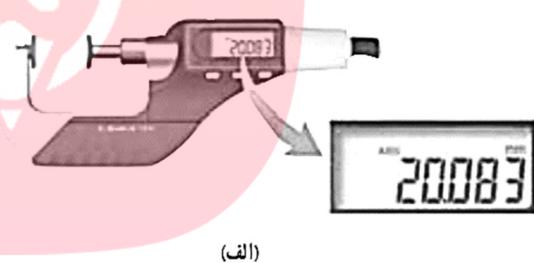
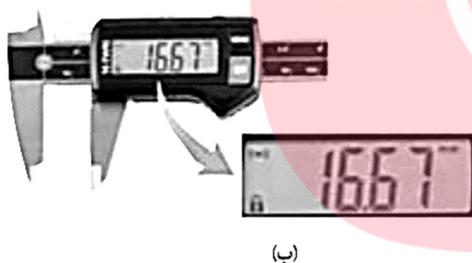
۲۵

دقت اندازه گیری را مشخص کنید؟

۲۶

دقت اندازه گیری را مشخص کنید؟

۲۷

الف) آزمایشی طراحی کنید که به کمک آن بتوان جرم و حجم یک قطره آب را اندازه گیری کرد.

چون جرم و حجم یک قطره نمی توان به تهایی اندازه گرفته چند قطره را داخل طرف ریشه و چرم و حجم آن ها را مهابه کرده سپس عدد به دست آمده را به تعداد قطرات تقسیم من نمی نیم.

ب) تکه ای سیم لامپ یا نخ قرقه به طول تقریبی یک متر تهیه کنید. آزمایشی طراحی و اجرا کنید که به کمک یک خط کش میلی متری بتوان قطر این سیم یا نخ را اندازه گیری کرد.

چون قطر سیم یا نخ خیلی کم است آن را به دور یک مدار بسیاری و تعداد دور مشخص (مثل ۱۰۰ دور) من چرخانیم. طول آن را اندازه گرفته به تعداد دورها تقسیم من نمی نیم.

www.my-darzi.ir

ج) جرم یک سوزن ته گرد را چگونه می توان با یک ترازوی آشپرخانه اندازه گیری کرد؟

مثبه قسمت افق چون یک سوزن کم دارد تعداد بیشتری از سوزن ها (مثل ۵۰ ها) را اندازه گرفته عدد به دست آمده را بر تعداد تقسیم من نمی نیم.

فصل اول - قسمت هفتم: چگالی

۷) چگالی را تعریف کرده و یکاهای متداول آن را بنویسید؟

نیت «جرم جم» به حجم جم را چنانی من نمند و یک آن در SI، کیلوگرم بر متر مکعب (kg/m^3) است.

$$\rho = \frac{m}{V}$$

جرم (برحسب kg)

چگالی (برحسب m^{-3})

حجم (برحسب m^3)

۲۹

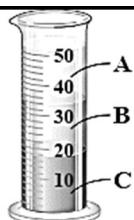
چگالی کمیتی (برداری / نرده ای) و (اصلی / فرعی) است.

چگالی بزرگ kg/m^3 است. توضیح دهد چرا آب مایع مناسبی برای خاموش کردن بزرگ شعله ور نیست.

۳۰

حجم خون در گردش یک فرد بالغ با توجه به جرمش، می‌تواند بین $L^4 / ۷$ تا $L^۵ / ۵$ باشد. جرم $L^4 / ۷$ خون چند کیلوگرم است؟
چگالی خون را $1 / ۰۵ g/cm^3$ بگیرید.

۳۱

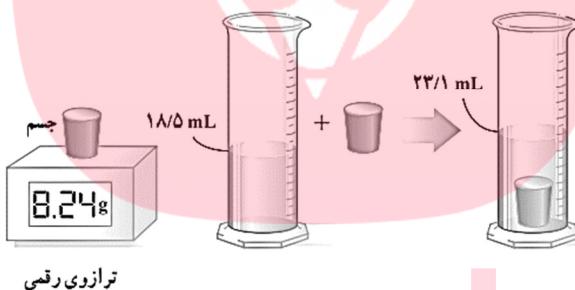

سه مایع مخلوط نشدنی A، B و C که چگالی‌های متفاوتی دارند درون استوانه‌ای شیشه‌ای ریخته شده‌اند.
این سه مایع عبارت اند از: جیوه (با چگالی $1 / ۲ / ۶ \times 10^3 kg/m^3$)، روغن زیتون (با چگالی $9 / ۲ / ۰ \times 10^3 kg/m^3$) و آب (با چگالی $1 / ۰ / ۰ \times 10^3 kg/m^3$) است. جنس هر یک از مایع‌های A، B و C درون استوانه را مشخص کنید.

۳۲

برای تعیین چگالی یک جسم جامد، ابتدا جرم و حجم آن را مطابق شکل زیر پیدا کرده‌ایم. با توجه به داده‌های روی شکل، چگالی جسم را بر حسب g/cm^3 و g/L حساب کنید.

۳۳

درون ظرفی که در آن ۸۰۰ گرم آب جای می‌گیرد چند گرم روغن به چگالی ۱,۲ گرم/سانتی متر مکعب می‌توان ریخت؟

۳۴

- جرم یک ظرف خالی $145 g$ است. $80 cm^3$ از مایعی در آن ظرف می‌ریزیم. اگر جرم ظرف و مایع $273 g$ شود، چگالی مایع چند گرم بر لیتر است؟

۱۶۰۰ (۴)

۱۵۰۰ (۳)

۱/۸ (۲)

۱/۴ (۱)

www.my-dars.ir

۳۵

دو مایع A به چگالی $8 / ۰ g/cm^3$ و B به چگالی $7 / ۰ g/cm^3$ را با یکدیگر مخلوط می‌کنیم. اگر چگالی مخلوط حاصل $8 / ۰ g/cm^3$ باشد، نسبت

کدام است؟ (از هرگونه تغییر حجم در اثر مخلوط شدن این دو ماده چشم‌بوشی می‌کنیم).

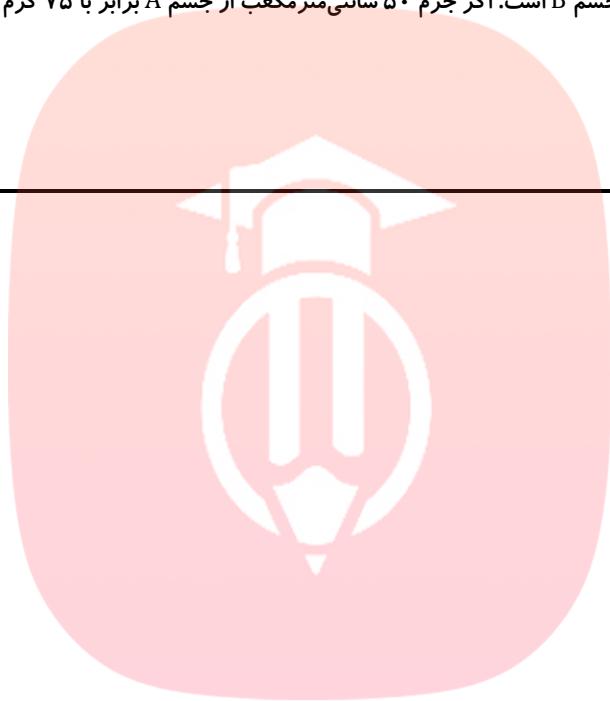
۸ (۴)

۲ (۳)

 $\frac{1}{7}$ (۲) $\frac{1}{7}$ (۱)

۳۶

یک قطعه آلومینیم به جرم 27 g و چگالی $2/\text{cm}^3$ را به آرامی داخل ظرف پر از مایعی به چگالی $8/\text{cm}^3$ وارد می کنیم. چند گرم مایع از داخل ظرف بیرون می ریزد؟	۱۰ (۴) ۸ (۳) ۲/۷ (۲) ۱/۲۵ (۱)	۳۷
چگالی جسم A تقریباً $\frac{۳}{۵}$ چگالی جسم B است. اگر جرم 50 سانتی متر مکعب از جسم A برابر با 75 گرم باشد. جرم 60 سانتی متر مکعب از جسم B چند گرم است؟	۳۸	

ما درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir